ብዛዕባ መተካእታ ሆርሞን ሕክምና ናይ ደቂ ኣንስትዮ መንሽሮ ጡብ እተፈልጣ ዝገልጽ ሓበሬታ

ነተን መንሽሮ ጡብ ዘለወን ብዙሓት ኣንስቲ ነቲ ምልክታት ንጽፈ ጽግያት ምቈጻጸር ኣዝዩ ዘተሓሳስበን ።

ንጽፈ ጽግያት ክትቈጻጸሮ እትኽእለሉ ብዙሕ መገድታት ኣሎ ፣ , ሓደ ኻብዚ ሆርሞን ምትካእ ሕክምና (ኤች ኣር ቲ) ዝብሀል እዩ ። ነቲ ንጽፈ ጽግያት ዘሕምም ምልክታት ንምቅላል ኤችኣርቲ ክጥቀም ይኽእል እንተ ኾይኑ ኢልኪ ትሓስቢ ትሀሉ ትኾኒ።

እዛ ጽሕፍቲ እዚኣ ብፍላይ ነተን መንሽሮ ጡብ ዘለወን ደቂ ኣንስትዮ ብዛዕባ ዘለዎ ሓደጋታት ንምግላጽ ብሓካይም መንሽሮ ጡብ እያ ተጻሒፋ።

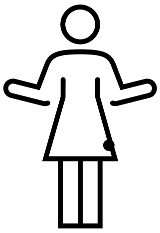

ሆርሞን ምትካእ ሕክምና (ኤች. ኣር. ቲ.) ድሕሪ ሕክምና መንሽሮ ጡብ ንጽፈ ጽግያት ንምቈጻጸር ዜኽእል ሓደጋ ኣለዎዶ?

እቲ ዘሕዝን ግና መንሽሮ ጡብ ኪህልወካ ኸሎ ኤች ኣር ቲ ምጥቃም ዘለዎ ሓደጋ ካብ ካልኦት ኣንስቲ ዝዓበየ እዩ።

ብዙሓት መንሽሮ ጡብ ንኺዓብዩ ሆርሞናት የድልዮም ፦

- • ሆርሞናት ልኡኻት ሰብነትካ እዮም; ናብ ኣካላትካ ብምኻድ ነቲ ኣካላትካ (ከም ጡብ) እንታይ ከም ዜገብሩ ይነግርዎ ። ኣብ ኣፍ ጡብ ሓያል ጽልዋ ዘለዎ ኽልተ ሆርሞናት ኦስትሮጅንን ፕሮጀስተሮንን ይበሃሉ ።
- ካብ 4 መንሽሮ ጡብ እቲ 3 ኣወንታዊ ዝኾነ ኦስትሮጅን ተቐባሊ እዩ ፣ ካብ 3 ኻብዚ መንሽሮ ጡብ እቲ 2 ኽኣ ፕሮጀስተርዮን ሪሰፕተር ኣወንታዊ እዩ ። እዚ ዓይነት መንሽሮ እዚ ኣወንታዊ መንሽሮ ጡብ ተባሂሉ እውን ይጽዋዕ እዩ ። መብዛሕትኦም ሓካይም መንሽሮ ጡብ እቲ ኦስትሮጅንን ፕሮጀስተሮንን ዚብሃል ሆርሞናት ነቲ መንሽሮ ኸም "ነዳዲ " ኾይኑ ኸም ዜዓዩን ከም ዚዓብን ይሰማምዑሉ እዮም ።

Blocking these hormones can control and treat many breast cancers:

ብ1970ታት ካብ 10 ኣንስቲ እተን 4 ድሕሪ መንሽሮ ጡብ ልዕሊ ዓሰርተ ዓመት ብህይወት ተሪፈን እየን ። ሕጂ ግን ካብ 10 ናብ 8 ይቐርብ እቲ ምምሕያሽ ብኽፊሉ ሳላ ምርመራ ጡብ እዩ ፣ ብቐንዱ ግና ንጽልዋ ኦስትሮጅን ዜዓግት መድሃኒት ስለ እተማህዘ እዩ ። እዚ መድሃኒት እዚ ሆርሞን ዚብሃል ሕክምና ወይ ኤንዶክሪን ዚብሃል ኰይኑ ከም ታሞክሲፈን ኣናስትሮዞል ለትሮዞል ኤክሰመስታን ዝኣመሰለ ታብለት የጠቓልል ።

እዚ ሆርሞናት ዜዓግት መድሃኒት ነቲ ኣብ ካልእ ክፍሊ ኣካላትና ኻልኣይ ደረጃ ዚሰራዕ መንሽሮ ጡብ ናይ ምምላስ ኣጋጣሚ ብምንካይ ብህይወት ንምንባር ይውስኽ። ነቶም ንኺዓብዩን ንኺዝርግሑን ኦስትሮጅን ዜድልዮም ብጥሜት ዚሳለዩ ዋህዮታት መንሽሮ ጡብ እዮም ዚሰርሑ። እዚ መድሃኒት እዚ ብኣሽሓት ዝቑጸር ህይወት ኣድሒኑ ኢዩ ኣብ ዝሓለፈ 40 ዓመታት ከኣ ብህይወት ምንባር መንሽሮ ጡብ ብዕጽፊ ወሲኹ ኢዩ።

ንሆርሞን ዚዓግት ሕክምና ዜምጽኦ ሳዕቤን:

ሓደ ኻብቲ ንሆርሞናት ዝዓግት ጽላታት ዘምጽኦ ኣዝዩ ዘሸግር ሳዕቤናት ምልክታት ንጽፈ ጽግያት (ምዉቕ ምብቋል ለይቲ ረሃጽ ጠባይ ምንቕናቕ ማህጸን) ክኸውን ይኽእል እዩ። እቲ ንመንሸሮ ጡብ ንምሕካም ዘገልግል ሆርሞን ዝዕንቅፍ መድሃኒት ኣብ ካልእ ክፍሊ ኣካላትና (ኣብ ጡብ ጥራይ ዘይኰነስ) መጠን ኦስትሮጅን ክዓግት ወይ ክንኪ ስለ ዝኽእል እዚ ምልክታት እዚ ይዓቢ ኢዩ።

ሆርሞን ምትካእ ሕክምና (HRT) ፦

ይኹን እምበር ኤች ኣር ቲ ነቲ ሆርሞን ዚዓግት መንሸሮ ጡብ ዘምጽኦ ጠቓሚ ጽልዋ ኸም ዝቕይሮ ንኣካላትና ድማ ዋህዮታት መንሸሮ ጡብ ከም ዝዓብዩ ክገብርዎም ዝኽእል ሆርሞናት ከም ዝህቦ ንፈልጥ ኢና።

ኤች. ኣር. ቲ. ነተን መንሸሮ ጡብ ዘለወን ደቂ ኣንስትዮ ሓደጋ እንተ ኣልይዎ ንምፍታን እተገብረ ክሊኒካዊ ፈተናታት ከም ዚሕብሮ ኤች. ኣር. ቲ. ኤች. ኣር. ቲ. ነቲ ኦስትሮጅን ዚዓግት መድሃኒት ካብ ስራሕ ከም ዚዓግቶ ይሕብር። እዚ ኸኣ መንሸሮ ጡብ ኣብ ካልእ ክፍሊ ኣካላትና ዘይሓዊ ካልኣይ ደረጃ ዘለዎ መንሸሮ ጡብ ንኽምለስ ዝያዳ ኣጋጣሚ ይኸፍተሉ። ገሊኡ ክሊኒካዊ ፈተናታት ከም ዝሕብሮ እተን ኤች ኣር ቲ ዝወስዳ ደቂ ኣንስትዮ እንደገና መንሸሮ ጡብ ይደጋገማ እየን።

ኣሉታዊ መንሸሮ ጡብ ዘለወን ሆርሞን ተቐባሊ ትቦ ዘለወን ደቂ ኣንስትዮ፦

እተን ሆርሞን ተቐባሊ ኣሉታዊ መንሸሮ ጡብ ዘለወን ደቂ ኣንስትዮ ኣብ መጻኢ ሓድሽ ሆርሞን ተቐባሊ መንሸሮ ጡብ ኬማዕብላ ወይ ከኣ ብኻልኣይ ደረጃ ዚስራዕ መንሸሮ ጡብ ኬማዕብላ ይኽእላ እየን። በዚ ምኽንያት እዚ ኸኣ እዮም መብዛሕትኦም ሓካይም መንሸሮ ጡብ ሆርሞን ኣሉታዊ መንሸሮ ጡብ እንተ ኣልዩካ ኤች ኣር ቲ ኪወስዱ ምኽሪ ዘይህቡ።

ኤች. ኣር. ቲ. ክይጠቐምካ ነቲ ንጽፈ ጽግያትካ ብኸመይ ብጥንቃቐ ኽትቈጻጸሮ ኸም እትኽእል ዚገልጽ ሓበሬታ ኽተንብብ ትኽእል ኢኻ ።

ምልክታት ንጽፈ ጽግያት ብዘይ ገለ ጕድኣት ምቍጽጻር፦

ነቲ ምልክታት ንጽፈ ጽግያትካ ዜሕድሮ ጽልዋ ኽትፈትሖ ኣዝዩ ኣገዳሲ እዩ። ኰይኑ ግና ጕጅለ ሕክምና መንሸሮ ጡብካ ንኺምለስ ዘለዎ ኣጋጣሚ ኸየዛየደ ነዚ ብዝበለጸ መገዲ ኺገብርዎ ኺፍትኑ ኣለዎም። ነቲ ምልክታት ንጽፈ ጽግያት ክትቈጻጸሮ እትኽእል ኤች. ኣር. ቲ. ጥራይ ኣይኰነን። ኤች. ኣር. ቲ. ንዓኻ ሓደጋ እንተ ዘየጥፊኡልካ ኣብ ኣነባብራኻ ዚርአ ለውጥታትን ሆርሞን ዘይኰነ መድሃኒትን ጽቡቕ ውጽኢት ክህልወካ ይኽእል እዩ።

እዚ ዝስዕብ ኣብ ኣነባብራኺ ዝርአ ለውጥታት ሙቐትን ረሃጽን ክመሓየሽ ይኽእል እዩ :-

- ግ ክዳውንቲ ተኸደን፣ ነቲ ኽፍልታት ብግቡእ ከም ዝዝሕል ግበሮ ቅድሚ ምድቃስካ ዝሑል ማይ ነብስኹም ሕጸቡ ፈኩስ ዓራት ንምድቃስ ከኣ መተርኣስ ተጠቐም።
- ካፈይን ኣልኮላዊ መስተ ከምኡውን ቀመም ዘለዎ መግቢ ኣቋሪጽካ ሽጋራ ምትካኽ ኣቋርጽ ከመይሲ እዚ ኹሉ ውዑይ ሙቐት ከም ዝለዓል ክገብር ይኽእል ኢዩ።
- • ኣዘውቲርካ ምውስዋስ ኣካላት ምግባርን ክብደትካ ምንካይን ነቲ ውዑይ ማይ ክንክዮን ድቃስ ከመሓይሾን ይኽእል እዩ።

ናይ **ማህጸን ደረቕ** ወይ **ዘይምሹእ ኩነታት** እዚ ምልክት ንጽፈ ጽግያት እዚ ብዘይ ኤች. ኣር. ቲ. ምቁጽጻ ይከአል እዩ ።

- ኦስትሮጅን ዘይብሉ ጠሊ ማህጸን ምጥቃም ሓደጋ የብሉን ንኣብነት ረፐሊንስኤምዲ። እዚ ኸኣ ንጾታዊ ርክብ ጥራይ ዘይኰነስ ኣዘውቲርካ ኽትጥቀመሉ ኣሎካ ።
- ወላኳ ናይ ሰበይቲ ማህጸን ርሑስ ዝገብሩ እንተሀለዉ፣ እቲ ምልክታት እንተ ቀጺሉ ፣ መብዛሕቶም ናይ ጡብ መንሸሮ ሐካይም ውሑድ ዝኾነ ናይ ኢስትሮጂን መጠን ዘልዎ ናይ ሰበይቲ ማሕጸን ዝልከይ (0.005% ኦይስትሮል ቫጃይናል ጄል) ክትቀምሉ ጸገም ከምዘይብሉ ይሰማምዑ ።

- ነዚ ናይ ማሕጸን መድሐኒት ዶክተርኪ ካአዘልኪ ክታሕትዩ ትኽእሊ

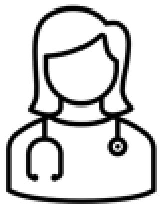

ስሕት ስሕት ኢሉ፣ ንስኽን ናቲ ናይ ጡብ ጉጅለ ኤችአርቲ (HRT) ክ አዝሉኪ ምኽንያት ከምዘለዎም ክስማዓኪ ይኽእል ይኸውን ፣ ወላኳ ቅድሚ ሕጂ ናይ ጡብ መንሸሮ መርመራ ገይሮምልኪ ይፍለጡ እምበር። እዚ ውሳነ እዚ ብ ጥንቃ ቐ ምስ ኪኢላ ጡብ መንሸሮ ብዛዕባ እቲ ጉድአቱን ጥቕምን ሙሉእ ዝርርብ ምስተገብረ እዩ ክውሰድ ዝግባእ ።

እዛ ጽሕፍቲ እዚኣ በቲ ዝዓበየ ቦርድ መንሸሮ ጡብ ማንቸስተር ከምኡውን በቶም መጥባሕቲ መንሸሮ ጡብ ዝገብሩ ሓካይም ስነ-ኮኾብ ሓካይም ኤንዶክሪኖሎጂ ክኢላታት ንጽፈ ጽግያት ክኢላታት ኣለይቲ ሕሙማትን ሕሙማትን ዝርከብዎም ጉጅለ ኽኢላታት ዝቔመት እያ።

References: Poggio et al. Safety of systemic hormone replacement therapy in breast cancer survivors: a systematic review and meta-analysis. Breast Cancer Res Treat. 2022 Jan;191(2):269-275. doi: 10.1007/s10549-021-06436-9. Epub 2021 Nov 3. PMID: 34731351.
Speroff L. The LIBERATE tibolone trial in breast cancer survivors. Maturitas. 2009 May 20;63(1):1-3. doi: 10.1016/j.maturitas.2009.03.001. Epub 2009 Mar 26. PMID: 19327923.